

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Кафедра	Живопис	Рік навчання	3
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Вибіркова
Спеціальність	023 Образотворче мистецтво	Семестри	5-6

« Живопис у майстерні портретно-жанрової картини »

Семестр 5-6

вересень — травень

Викладач Деркач Микола Іванович, професор кафедри живопису**E-mail** cathedrahdadm@gmail.com**Заняття** Згідно розкладу**Консультації****Адреса** ауд.30, поверх 2, корпус 1, вул. Мистецтв 6**Телефон** (057) 706-02-81 (кафедра)**КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ**

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи (тільки у робочі дні до 18-00). Умови листування:

- 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни **«Живопис у майстерні портретно-жанрової картини»**
- 2) в полі тексту листа позначити курс, групу, ПІБ студента, який звертається (анонімні листи не розглядаються);
- 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_ завдання. Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — jpeg, pdf.*

Окрім роздруківок для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача. Обговорення проблем, пов'язаних із дисципліною, у коридорах академії не припустимі. Консультавання з викладачем в стінах академії

відбуваються у визначені дні та години.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовою для вивчення дисципліни **«Живопис у майстерні портретно-жанрової картини»** є певний обсяг знань з фізики, та фізіології, що стосується технічних засобів, властивостей фарб та будови кольору. Обов'язковим є достатній рівень навичок роботи з фарбами.

Студент отримує повну підтримку при опрацюванні матеріалу вибіркової дисципліни та підготовки у практичній роботі.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Показ робіт із методичного фонду. Демонстрація матеріалу за допомогою аудиторних майстер-класів. Ознайомлення студентів з електронними версіями матеріалу з олійного та темперного живопису та застосування додаткової літератури з дисципліни та методичних рекомендацій:

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

1. Боднар О.Я. Золотий переріз і неевклідова геометрія в науці та мистецтві: Монографія. Львів: НВФ «Українські технології», 2005. 198 с.
2. Волковський М. Колір в живописі. Київ: Видавництво В. Шевчук, 2016. 360 с
3. Демиденко О.І., Поддубко К.В. Цілісність зорового сприйняття у живопису натюрморту // Демиденко О.І., Поддубко К.В. «Дизайн-освіта 2009». Харків. ХДАДМ, 2009. С. 82 – 85.
4. Єфименко Д. В. Академічний живопис. Портрет: навч. пос. М-во Харківська акад. Харків: ХДАДМ, 2019. 72 с.
5. Жердзицький В. Живопис: Техніка і технологія: Навч. посібник. Харків: ХДАДМ, 2006. 332 с.
6. Історія української культури: у 5 т. / голов. ред. Б.Є. Патон. Т 5: Українська культура XX – початку XXI століть. Кн. 4: Проблеми функціонування, збереження і розвитку в Україні. Київ: Наукова думка, 2013. 943 с.
7. Історія українського мистецтва : у 5 т. / голов. ред. Г. Скрипник. Т. 5: Мистецтво XX століття / наук. ред. Т. Кара-Васильєва;: НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2007. 1047 с., іл.

8. Іттен Й. Мистецтво кольору / Ред. О. Плаксій. Київ: ArtHuss, 2022. 96 с.
9. Кафедра живопису ХДАДМ: традиції та сучасність / Міністерство освіти і науки України; Харківська державна академія дизайну і мистецтв; Факультет образотворчого мистецтва; Упор. М.І. Деркач, В.Ю. Гальченко. Харків: ХДАДМ, 2015. 123 с.
10. Марчак В. Про малярство: навчальний посібник. Львів : ФОП Стебляк О.М., 2018. 264 с.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Виконання завдань дисципліни **«Живопис у майстерні портретно-жанрової картини»** студентами 3-го курсу бакалавр факультету «Образотворче мистецтво», професійне спрямування: «Образотворче мистецтво», з розділів «Оголена постать», потребує наступні матеріали: підрамник та полотно 40х60 – 3 шт., 100х130 – 1 шт., пензлі, палітра, папір (для начерків пошуків), гумка, олівець, канцелярський ніж, фарби олійні.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою вивчення дисципліни **«Живопис у майстерні портретно-жанрової картини»**

є опанування та вміле використання основних закономірностей завдань у практичній роботі з академічними постановками.

Завдання дисципліни полягають в опануванні та вмілому використанні в образотворчій практиці фізичних та фізіологічних основ колірного сприйняття, закономірностей побудови колірної композиції та набуття практичних навичок роботи з матеріалами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- основні категорії і проблеми кольорознавства;
- принципи побудови моделі з анатомії;
- систематику побудови , їхню ієрархію — головні й другорядні кольори;
- принципи побудови колірної гармонії і вираження колірних переваг;
- принципи організації кольору на площині та у колірному просторі композиції.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен вміти:

- вільно володіти прийомами роботи з світлом та кольором;
- побудувати будь-який стан загальної світлотної композиції;
- побудувати будь-яку колірну гаму згідно з станом загальної світлотної композиції

ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ:

- **ЗК6.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- **ЗК9.** Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- **ЗК11.** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

СПЕЦІАЛЬНІ (ФАХОВІ ПРЕДМЕТНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ (СК):

- **СК1.** Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно- просторового та візуального середовища.
- **СК6.** Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.
- **ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ(ПРН):**
- **ПРН1.**Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу.
- **ПРН6.**Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках та матеріалах.
- **ПРН7.**Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів образотворчого, декоративного мистецтва та використовувати існуючі методики реставрації творів мистецтва в практичній діяльності за фахом.
- **ПРН8.**Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень; аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу.
- **ПРН15.**Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.
- **ПРН19.** Знаходити відповідне колористичне рішення у творах станкового живопису.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

«Живопис у майстерні портретно-жанрової картини» – одна з дисциплін професійної та практичної підготовки, яка сприяє розвитку у студентів колористичного мислення, вивчає систему постійно діючих закономірностей, яким підкоряється колір.

Згідно з навчальним планом, що ухвалений методичною радою ХДАДМ, на 3 курсі першого (бакалаврський) рівня вищої освіти, вивчається дисципліна «Живопис у майстерні портретно-жанрової картини» для одержання освітньо-кваліфікаційного

рівня магістр, студенти закріплюють набуті навички та вміння і продовжують удосконалювати свою художню майстерність. Для цього у навчальному плані передбачено (22 кредитів ECTS – 360 учбових годин, у тому числі 180 учбових годин – аудиторні та 180 учбових годин – самостійні).

5 семестр містить 2 модулі по одному завданню за темою:

Модуль 1.

1 МОДУЛЬ містить 1 практичне завдання.

«Оголена напівпостать на світлому тлі.» Завдання спрямоване на вивчення пластичної будови людського тіла, відпрацювання пропорцій та передачу об'єму в умовах світлого фону. Виконання роботи допомагає розвинути цілісне бачення форми, почуття світлотіні та вміння гармонійно поєднувати фігуру з простором.

Модуль 2.

2 МОДУЛЬ містить 1 практичне завдання:

«Оголена напівпостать на темному тлі.» Завдання спрямоване на вивчення анатомічної будови та пропорцій людського тіла, передачу об'єму і фактури в умовах контрастного освітлення. Робота допомагає оволодіти технікою моделювання форми світлом на тлі насиченого темного простору, підсилюючи виразність силуету та глибину зображення.

6 семестр містить одне завдання на 2 модулі за темою:

«Оголена напівпостать в складному середовищі.» Завдання спрямоване на одночасне вивчення пропорцій та пластики людського тіла й передачу взаємодії фігури з оточенням, що містить різноманітні предмети та фактури. Виконання роботи допомагає розвинути цілісне бачення композиції, почуття простору та вміння передавати матеріальність і світлотіньові відносини у насиченому середовищі.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Метод повідомлення нових знань — практична робота в процесі виконання серії завдань. Основна форма вивчення курсу — практичні завдання.

Мета запропонованих завдань — є опанування та вміле використання на практиці основних закономірностей кольорознавства, основ колірного сприйняття, закономірностей побудови колірної композиції та набуття практичних навичок роботи з матеріалами. Основними дидактичними принципами, покладеними в основу викладання дисципліни є:

— навчання на високому рівні труднощів;

- швидкий темп вивчення навчального матеріалу;
- усвідомлення матеріалу через проживання (активні форми навчання);
- систематична робота над особистісним розвитком студентів.

За термін навчання студенти повинні привчатися працювати з поставленою задачею керівником, але без прямих рекомендацій. Роль викладача є більш за все консультативною, тому що викладач виступає в ролі «замовника» той чи іншої роботи студентів.

Розвиток у процесі навчання здійснюється не тільки змістом навчального матеріалу, але й особистістю викладача і стилем спілкування зі студентами.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Програмою передбачено рубіжні етапи контролю у формі поточних переглядів етапів процесу роботи виконаних завдань.

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі екзаменаційних переглядів.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	A+ 98–100	задовільно	64–74	D
			A 95–97		60–63	E
			A- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Дисциплінарна та організаційна відповідальність. Викладач несе відповідальність за координацію процесу занять, а також створення атмосфери, сприятливої до відвертої дискусії та пошуку необхідних питань з дисципліни. Особливу

увагу викладач повинен приділити досягненню програмних результатів навчання дисципліни. В разі необхідності викладач має право на оновлення змісту навчальної дисципліни на основі найновіших досягнень і сучасних практик у відповідній галузі, про що повинен попередити студентів. Особисті погляди викладача з тих чи інших питань не мають бути перешкодою для реалізації студентами процесу навчання.

Викладач повинен створити безпечні та комфортні умови для реалізації процесу навчання особам з особливими освітніми потребами (в межах означеної аудиторії).

Міжособистісна відповідальність. У разі відрядження, хвороби або іншої важливої причини, викладач має право перенести заняття на інший день за умови узгодженості з адміністрацією та існуючим розкладом занять. Про дату, час та місце проведення занять викладач інформує студентів через старосту групи.

ПРАВИЛА ЗДОБУВАЧА

Під час занять студенти повинні обов'язково вимкнути звук мобільних телефонів. За необхідності студент має право на дозвіл вийти з аудиторії. Вітається власна думка з теми заняття, яка базується на аргументованій відповіді та доказах, зібраних під час практичних або самостійних занять.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Недопустимі пропуски занять без поважних причин (причини пропуску мають бути підтверджені необхідними документами або попередженням викладача). Не вітаються запізнення на заняття. У разі пропуску занять, студент має самостійно опрацювати матеріали тем і підтвердити їх опанування відповідними нотатками, а також практичною роботою. Довгострокова відсутність студента на заняттях без поважних причин дає підстави для незаліку з дисципліни і його можливого подальшого відрахування. Додаткові заняття з такими студентами не передбачені. Відсутність практичних завдань на поточних переглядах безпосередньо впливає на зниження підсумкової оцінки (мінус 3 бали за кожний пропуск).

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Під час навчання студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю визначено плагіат – тобто суттєве запозичення або копіювання в практичній роботі чужих матеріалів, студент не отримає бали за тему. Він зобов'язаний її переробити, в цьому випадку нараховується лише 50% від максимальної кількості балів за цю частину. Якщо факт академічної недоброчесності зафіксований на

екзаменаційному перегляді — студент максимально отримує тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Еталі
За розкл адам	1. Підготовчі етюди та вивчення пропорцій	практич ні	Серія короточасних етюдів голови, плечового поясу та верхньої частини тіла для вивчення пропорцій і пластики форми. Пошук композиції на світлому тлі.	10	Поточний перегляд	
За розкл адам	2. Лінійно- конструктивна побудова напівпостаті	практич ні	Композиційний пошук, побудова фігури з урахуванням перспективи. Закладка великих тональних відношень і світлотіньової структури на світлому тлі.	10	Поточний перегляд	
За розкл адам	3. Моделювання форми та деталізація	практич ні	Передача об'єму, робота зі світлотінню, деталізація обличчя, рук і плечового поясу, узгодження фігури з тлом.	15	Поточний перегляд	
Модуль 2						
За розкл адам	1. Підготовчі етюди та пошук силуету	практич ні	Короточасні етюди для вивчення пропорцій, пластики тіла та пошуку виразного силуету на темному фоні.	10	Поточний перегляд	
За розкл адам	2. Лінійно- конструктивна побудова та тональний	практич ні	Побудова напівпостаті, закладка великих тональних мас, визначення світлових акцентів для контрасту з	10	Поточний перегляд	

	пошук		темним тлом.			
За розкл адам	3. Моделювання форми та робота з контрастом	практич ні	Розробка світлотіні з урахуванням темного тла, деталізація обличчя, рук і торсу, створення об'ємності через контраст. фінальні правки та підготовка до показу.	15	перегляд	
2 семестр						
За розкл адам	1. Етюди фігури та елементів середовища	практич ні	Короткочасні етюди напівпостаті та предметів оточення для вивчення пропорцій, пластики та взаємодії фігури з простором.	10	Поточний перегляд	
За розкл адам	2. Лінійно- конструктивна побудова композиції	практич ні	Побудова фігури та предметного оточення в єдиній перспективі, визначення композиційного центру та основних тональних площин.	10	Поточний перегляд	
За розкл адам	Моделювання форми та опрацювання середовища	практич ні	Передача об'єму фігури та оточуючих предметів, узгодження світлотіньових відношень між ними, деталізація ключових елементів.	15	Поточний перегляд	
За розкл адам	Завершення роботи та просторове узгодження	практич ні	Досягнення гармонійної взаємодії фігури та середовища, узгодження колориту, фінальні правки та підготовка до показу.	10	перегляд	

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1	Поточний контроль	0–50
2	Поточний контроль	0–50
	Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали			Критерії оцінювання
	0–20	0–40	
			Студент в повному обсязі опанував матеріал практичного курсу, проявив креативне мислення при виконанні завдань, логічно обґрунтував послідовність виконання необхідних завдань, професійно виконав усі етапи завдання, додатково брав участь у міжнародних або всеукраїнських конкурсах, виставках, фестивалях (отримав відзнаку).
	19	39	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Практична подача акуратна, без помилок. Показав відмінні результати під час поточного контролю.
			Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, продемонстрував якісний рівень знань та вмінь під час поточного контролю, творчо та якісно виконав усі поставлені завдання.
	15	35	Студент добре опанував матеріал теоретичного та практичного курсу, вчасно виконав усі

			поставлені задачі, творчо підійшов до виконання практичних завдань, але при цьому робота має незначні недоліки.
	11	31	Студент в цілому добре опанував матеріал теоретичного та практичного курсу, вчасно та якісно виконав більшість поставлених завдань, але виконана робота має суттєві недоліки (відсутність творчого підходу тощо).
	7	21	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теоретичного та практичного курсу, вирішив в цілому основні поставлені завдання, але виконана робота має значні недоліки (неохайність виконання, відсутність творчого підходу, несвоєчасна подача виконаної роботи тощо).
	3	9	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теоретичного та практичного курсу, не впорався з головними задачами дисципліни, практична робота має багато значних недоліків (неохайність виконання, відсутність творчого підходу, несвоєчасна подача виконаної роботи, значна кількість суттєвих помилок при виконанні завдання, пропуски занять без поважних причин тощо).
			опуск рубіжного контролю

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність студента, та творчий підхід під час практичних занять (1-3), виставкова участь у фестивалях та конкурсах (5–8), а також участь у житті групи (1–3). Максимальна кількість балів: 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Антонович Є. А., Шпільчак В. А. Малюнок і живопис: методичні рекомендації. Київ, 1990. 85 с.
2. Боднар О.Я. Золотий переріз і неевклідова геометрія в науці та мистецтві:

Монографія. Львів: НВФ «Українські технології», 2005. 198 с.

3. Волковський М. Колір в живописі. Київ: Видавництво В. Шевчук, 2016. 360 с
4. Демиденко О.І., Поддубко К.В. Цілісність зорового сприйняття у живопису натюрморту // Демиденко О.І., Поддубко К.В. «Дизайн-освіта 2009». Харків. ХДАДМ, 2009. С. 82 – 85.
5. Жердзицький В. Живопис: Техніка і технологія: Навч. посібник. Харків: ХДАДМ, 2006. 332 с.
6. Ітген Й. Мистецтво кольору / Ред. О. Плаксій. Київ: ArtHuss, 2022. 96 с.
7. Кафедра живопису ХДАДМ: традиції та сучасність / Міністерство освіти і науки України; Харківська державна академія дизайну і мистецтв; Факультет образотворчого мистецтва; Упор. М.І. Деркач, В.Ю. Гальченко. Харків: ХДАДМ, 2015. 123 с.
8. Марчак В. Про малярство: навчальний посібник. Львів : ФОП Стебляк О.М., 2018. 264 с.
9. Матеріали і техніка олійного живопису : навч. посібник / укладач О. Я. Музика. Умань : ВПЦ «Візаві», 2013. 114 с.
10. Михайленко В. Є., Яковлев М. І. Основи композиції (геометричні аспекти). Київ: Каравелла, 2004. 304с.

Допоміжна

1. Пасічний А.М. Образотворче мистецтво: Словник-довідник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. 216 с.
2. Попов М. Т. Альбом: рисунок, живопис / М. Т. Попов. К. : ТОВ «Європа Прінт», 2008. 164с.
3. Прищенко С. В. Кольорознавство: навчальний посібник / за ред. проф. Є. А. Антоновича. Київ : Альтерпрес, 2010. 354 с.
4. Прокопович Т. А. Основи кольорознавства : навчальний посібник. Луцьк: Волинський національний університет ім. Лесі Українки, 2022. 124 с.
5. Прокопович Т. А., Каленюк О. М., Вахрамєєва Г. І. Основи кольорознавства та декоративно-прикладного мистецтва : навч. посіб. Луцьк: Поліграфічний центр «Друк Формат», ФПО Покора І. О., 2019. 91 с.
6. Техніка і технологія олійного живопису: навч. посібн. / уклад.: Є.В.Беліка, О.І.Конопко. К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 92 с.
7. Хмельовський О.М. Теорія образотворення: Кн. 5. Композиція. Луцьк: Волинська мистецька агенція «Терен», 2005. 408 с.